

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра екологічного права

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітня програма/спеціалізація – «Бізнес-економіка»

Статус дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2018, 2019

Харків - 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіко-правове регулювання природокористування та охорони довкілля» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 21 с.

Розробник

Бредіхіна Вікторія Леонідівна – доцентка кафедри екологічного права,
кандидатка юридичних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної
теорії, докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри екологічного права
(протокол № 8 від 4 травня 2020 р.)

Завідувачка кафедри А. К. Соколова

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	10
5. Теми лекційних і практичних занять.....	11
5.1. Теми лекційних занять.....	11
5.2. Теми практичних занять.....	13
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	15
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	17

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіко-правове регулювання природокористування та охорони довкілля» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Бізнес-економіка» підготовки бакалаврів спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5,0	Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	За вибором студента	За вибором студента
Модулів – 3		Рік підготовки: 2-4-й	Рік підготовки: 2-4-й
	Спеціальність – 051 «Економіка»	семестр	семестр
Загальна кількість годин - 150		3-8	3-8
	Спеціалізація – «Бізнес-економіка»	Лекції	Лекції
		30 год.	6 год.
	Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Практичні заняття	Практичні заняття
		44 год.	8 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4-6, самостійної роботи студента - 4-5.		Самостійна робота	Самостійна робота
		76 год.	136 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)

Мета навчальної дисципліни – формування системи концептуальних поглядів на роль економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля, основних умінь і навичок у вирішенні практичних завдань у сфері економіко-правового регулювання зазначених процесів; формування екологічної компетентності та екологічного виховання майбутніх економістів, суб'єктів господарської діяльності.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо змісту економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля, його структурних компонентів і функцій;
- засвоєння сутності еколого-правових та економічних категорій у сфері використання природних ресурсів та охорони довкілля;
- опанування інструментарію правового регулювання природокористування та охорони навколишнього природного середовища,
- набуття умінь і навичок самостійної роботи з нормативно-правовими

актами, еколого-правовою та економіко-правовою літературою;

– оволодіння практичними методами та досвідом науково-дослідної роботи в галузі економіки та екологічного права.

Пререквізити: «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Міжнародний бізнес», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Менеджмент», «Маркетинг», «Економіка та фінанси підприємства», «Бізнес-потенціал розвитку підприємства».

Кореквізити: «Економічна безпека підприємства», «Економічне право», «Управління конфліктами».

Постреквізити: «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

1.	Застосувати фундаментальні знання з економіки і права для оцінки економічних, управлінських та соціально-політичних чинників сталого, екологічно збалансованого розвитку.
2.	Приймати економічно та екологічно ефективні рішення із застосуванням конкретних правових норм у сфері природокористування та охорони довкілля.
3.	Правильно тлумачити норми екологічного, господарського права, економічної теорії у галузі правового регулювання використання природних ресурсів та охорони довкілля.
4.	Визначати ефективність основних економіко-правових регуляторів суспільних відносин у сфері природокористування.
5.	Аналізувати впровадження міжнародних стандартів систем екологічного управління на підприємствах і в бізнес-компанія.
6.	Інтерпретувати стратегії розвитку «зеленої економіки» в умовах глобальних технологічних та економічних змін.
7.	Проаналізувати напрями екологічної модернізації промислових підприємств на шляху до сталого розвитку суспільства.
8.	Запропонувати заходи зі створення системи управління екологічними ризиками в усіх сферах національної економіки для запобігання катастроф техногенного та екологічного характеру.
9.	Демонструвати знання та розуміння особливостей правового забезпечення розвитку екологічного підприємництва та надання екологічних послуг.
10.	Пояснити особливості правового регулювання екологічного менеджменту та правові основи стимулювання раціонального природокористування та охорони довкілля.
11.	Сформулювати власні переконання щодо принципів, методів, цінностей соціально та екологічно відповідального бізнесу.

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Бізнес-економіка», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства,

усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК14. Уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.

Спеціальних компетентностей:

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з урахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

СК17. Уміння визначати загрози економічній безпеці бізнесу, розробляти та впроваджувати заходи з їх запобігання.

Програмних результатів навчання:

ПРН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з урахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН29. Уміти здійснювати юридичний супровід господарської діяльності бізнес-структури та впроваджувати процедури антикорупційного комплаєнсу.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Тема 1. Правове регулювання природокористування

Поняття та зміст права природокористування. Особливості природоресурсних правовідносин. Принципи права природокористування. Об'єкти та суб'єкти права природокористування.

Основні види права природокористування, їх юридичне закріплення. Право загального та право спеціального природокористування, особливості їх правової регламентації при використанні окремих природних ресурсів. Додержання екологічних вимог при використанні природних ресурсів.

Тема 2. Організаційно-правове забезпечення здійснення природокористування та охорони довкілля

Правові засади управління у сфері природокористування та охорони навколишнього природного середовища (екологічного управління). Система та компетенція органів державної влади та місцевого самоврядування в екологічній сфері. Правові питання участі громадськості у вирішенні питань, що стосуються довкілля.

Функції екологічного управління, особливості їх правового забезпечення.

Тема 3. Механізм реалізації права природокористування

Юридичні гарантії права природокористування. Загальна характеристика підстав виникнення, зміни та припинення права природокористування. Специфіка правового регулювання використання природних ресурсів на праві власності та на праві користування.

Особливості дозвільної системи регулювання природокористування. Правове регулювання виникнення права природокористування на підставі договорів. Специфіка правового регулювання використання природних ресурсів на умовах оренди.

Права та обов'язки власників і користувачів природних об'єктів та їх ресурсів.

Особливості зміни та припинення права природокористування.

Тема 4. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища

Поняття та основні принципи охорони навколишнього природного середовища. Об'єкти правової охорони навколишнього природного середовища.

Права та обов'язки громадян у сфері охорони довкілля: їх гарантії та умови дотримання.

Особливості правової охорони окремих природних ресурсів та

природних об'єктів – земель, вод, надр, атмосферного повітря, рослинного, тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Специфіка охорони довкілля при здійсненні різних видів господарської діяльності. Екологічні вимоги до розміщення, проєктування, будівництва, реконструкції, введення в дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів. Охорона навколишнього природного середовища при застосуванні засобів захисту рослин, мінеральних добрив, нафти і нафтопродуктів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів. Охорона довкілля від неконтрольованого та шкідливого біологічного впливу. Охорона навколишнього природного середовища від акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого впливу фізичних факторів та радіоактивного забруднення. Особливості правової охорони довкілля від забруднення відходами.

Тема 5. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері природокористування та охорони довкілля. Особливості вирішення екологічних спорів

Особливості та види правопорушень у сфері використання природних ресурсів та охорони довкілля. Специфіка адміністративної відповідальності за екологічні правопорушення. Особливості цивільно-правової відповідальності за порушення екологічного законодавства. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері використання природних ресурсів та охорони довкілля.

Правові конфлікти в сфері природокористування: загальна характеристика та причини виникнення. Поняття еколого-правових спорів. Класифікація спорів у сфері використання природних ресурсів. Вирішення спорів у сфері природокористування. Особливості вирішення спорів у судовому та позасудовому порядку. Захист прав природокористувачів.

Модуль 2. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Тема 6. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища

Поняття, функції та структурні компоненти економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля.

Принципи, джерела, порядок та правові вимоги щодо фінансування заходів з охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів. Принципи «забруднювач платить» та «користувач платить». «Зелені інвестиції».

Правові засади економічного стимулювання в системі природокористування та охорони довкілля.

Тема 7. Правові основи платності природокористування

Види плати за спеціальне природокористування та порядок її справляння. Особливості рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів. Специфіка зборів у сфері використання окремих природних ресурсів.

Платежі у сфері охорони довкілля. Правове регулювання сплати екологічного податку. Суб'єкти та об'єкти оподаткування.

Розподіл коштів, що надходять з природоресурсних платежів та екологічного податку.

Тема 8. Ліміти використання природних ресурсів та скидів забруднюючих речовин як складові економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля

Поняття лімітів у сфері природокористування та охорони довкілля. Види лімітів використання природних ресурсів. Порядок встановлення лімітів на використання окремих природних ресурсів та скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище.

Тема 9. Економіко-правові аспекти екологічно орієнтованого управління

Загальні засади визначення соціально-економічної ефективності природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів. Види екологічної оцінки господарських та інших управлінських рішень у сфері використання природних ресурсів.

Екологічний аудит: поняття, об'єкти, суб'єкти. Правові та організаційні особливості проведення екологічного аудиту. Правові основи екологічного страхування: поняття, види, особливості проведення.

Тема 10. Екологічний менеджмент

Предмет і завдання екологічного менеджменту. Основні принципи системи екологічного менеджменту. Міжнародно-правові підходи до організації екологічного менеджменту. Правові основи організації екологічного менеджменту на підприємстві. Особливості корпоративного екологічного менеджменту. Екологічний паспорт підприємства.

Модуль 3. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА НАДАННЯ ПОСЛУГ У СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Тема 11. Правові засади екологізації економіки та господарської діяльності

Міжнародна концепція «зеленого зростання»: сутність та загальна характеристика складових. Правові засади розвитку «зеленої» економіки в Україні. Правові основи екологічного маркетингу та екологізації виробництва.

Правове регулювання екологічної стандартизації. Міжнародні екологічні стандарти та їх впровадження в Україні.

Правове регулювання екологічного маркування та декларування. Система екологічної сертифікації.

Тема 12. Особливості правового регулювання екологічної підприємницької діяльності та надання послуг у сфері використання природних ресурсів

Поняття та функції «зеленого бізнесу». Особливості розвитку екологічного підприємництва в системі сталого розвитку. Правове регулювання впровадження інвестиційних проєктів у сфері забезпечення раціонального природокористування та збереження природних ресурсів. Правові основи екологічної інноваційної діяльності. Поняття та види послуг у сфері природокористування та охорони довкілля.

Правові основи «зеленого» туризму. Правове регулювання надання послуг в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
		Л	ПЗ	СРС		Л	ПЗ	СРС
Модуль 1. Загальні засади правового регулювання природокористування та охорони довкілля.								
1. Правове регулювання природокористування.	14	4	4	6	14	2		12
2. Організаційно-правове забезпечення здійснення природокористування та охорони довкілля.	12	2	2	8	12		2	10
3. Механізм реалізації права природокористування	14	4	4	6	14			14
4. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища.	12	4	4	4	12			12
5. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері природокористування та охорони довкілля. Особливості вирішення екологічних спорів.	10	2	2	6	10			10
<i>Разом</i>	<i>62</i>	<i>16</i>	<i>16</i>	<i>30</i>	<i>62</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>58</i>
Модуль 2. Економіко-правовий механізм забезпечення природокористування та охорони довкілля.								
6. Правові засади економічного	12	2	4	6	12	2		10

механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.								
7. Правові основи платності природокористування.	12	2	4	6	12		2	10
8. Ліміти використання природних ресурсів та скидів забруднюючих речовин як складові економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля.	12	2	4	6	12			12
9. Економіко-правові аспекти екологічно орієнтованого управління.	12	2	4	6	12			12
10. Екологічний менеджмент.	12	2	4	6	12		2	10
<i>Разом</i>	<i>60</i>	<i>10</i>	<i>20</i>	<i>30</i>	<i>60</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>54</i>
Модуль 3. Правове забезпечення розвитку екологічного підприємництва та надання послуг у сфері природокористування та охорони довкілля.								
11. Правові засади екологізації економіки та господарської діяльності.	14	2	4	8	14	2	2	10
12. Особливості правового регулювання екологічної підприємницької діяльності та надання послуг у сфері використання природних ресурсів.	14	2	4	8	14			14
<i>Разом</i>	<i>28</i>	<i>4</i>	<i>8</i>	<i>16</i>	<i>28</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>24</i>
Усього годин / кредитів ECTS	150 / 5,0	30	44	76	150 / 5,0	6	8	136

5. Темі лекційних і практичних занять

5.1. Темі лекційних занять

Темі навчальної дисципліни	Темі лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Загальні засади правового регулювання природокористування та охорони довкілля.			
1. Правове регулювання природокористування.	1.1. Правове регулювання природокористування.	2	2
	1.2. Види права природокористування, їх юридичне закріплення.	2	

2. Організаційно-правове забезпечення здійснення природокористування та охорони довкілля.	2. Організаційно-правове забезпечення здійснення природокористування та охорони довкілля.	2	
3. Механізм реалізації права природокористування.	3.1. Механізм реалізації права природокористування.	2	
	3.2. Особливості дозвільного та договірною регулювання природокористування.	2	
4. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища.	4.1. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища (загальні засади).	2	
	4.2. Правове забезпечення охорони довкілля при здійсненні різних видів господарської діяльності.	2	
5. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері природокористування та охорони довкілля. Особливості вирішення екологічних спорів.	5. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері природокористування та охорони довкілля. Особливості вирішення екологічних спорів.	2	
Модуль 2. Економіко-правовий механізм забезпечення природокористування та охорони довкілля.			
6. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.	6. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.	2	2
7. Правові основи платності природокористування.	7. Правові основи платності природокористування.	2	
8. Ліміти використання природних ресурсів та скидів забруднюючих речовин як складові економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля.	8. Ліміти використання природних ресурсів та скидів забруднюючих речовин як складові економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля.	2	
9. Економіко-правові аспекти екологічно орієнтованого управління.	9. Економіко-правові аспекти екологічно орієнтованого управління.	2	
10. Екологічний менеджмент.	10. Екологічний менеджмент.	2	
Модуль 3. Правове забезпечення розвитку екологічного підприємництва та надання послуг у сфері природокористування та охорони довкілля.			

11. Правові засади екологізації економіки та господарської діяльності.	11. Правові засади екологізації економіки та господарської діяльності.	2	2
12. Особливості правового регулювання екологічної підприємницької діяльності та надання послуг у сфері використання природних ресурсів.	12. Особливості правового регулювання екологічної підприємницької діяльності та надання послуг у сфері використання природних ресурсів.	2	
Усього		30	6

5.2. Темі практичних занять

Темі навчальної дисципліни	Темі практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Загальні засади правового регулювання природокористування та охорони довкілля.			
1. Правове регулювання природокористування.	1.1. Правове регулювання природокористування.	2	
	1.2. Види права природокористування, їх юридичне закріплення.	2	
2. Організаційно-правове забезпечення здійснення природокористування та охорони довкілля.	2. Організаційно-правове забезпечення здійснення природокористування та охорони довкілля.	2	2
3. Механізм реалізації права природокористування.	3.1 Механізм реалізації права природокористування.	2	
	3.2. Особливості дозвільного та договірному регулювання природокористування.	2	
4. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища.	4. 1. Правове забезпечення охорони навколишнього природного середовища (загальні засади).	2	
	4.2. Правове забезпечення охорони довкілля при здійсненні різних видів господарської діяльності.	2	
5. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері природокористування та охорони довкілля. Особливості вирішення екологічних спорів.	5. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері природокористування та охорони довкілля. Особливості вирішення екологічних спорів.	2	
Модуль 2. Економіко-правовий механізм забезпечення природокористування та охорони довкілля.			

6. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.	6.1.Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.	2	
	6.2. Правові засади економічного стимулювання в системі природокористування та охорони довкілля.	2	
7. Правові основи платності природокористування.	7.1. Правові основи платності природокористування.	2	2
	7.2. Платежі у сфері охорони довкілля. Правове регулювання сплати екологічного податку.	2	
8. Ліміти використання природних ресурсів та скидів забруднюючих речовин як складові економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля.	8.1. Ліміти використання природних ресурсів як складові економіко-правового механізму природокористування.	2	
	8.2. Ліміти (нормативи) скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище.	2	
9. Економіко-правові аспекти екологічно орієнтованого управління.	9.1. Економіко-правові аспекти екологічно орієнтованого управління.	2	
	9.2.Правові та організаційні особливості проведення екологічного аудиту.	2	
10. Екологічний менеджмент.	10.1. Екологічний менеджмент.	2	2
	10.2.Правові основи організації екологічного менеджменту на підприємстві.	2	
Модуль 3. Правове забезпечення розвитку екологічного підприємництва та надання послуг у сфері природокористування та охорони довкілля.			
11. Правові засади екологізації економіки та господарської діяльності.	11.1. Правові засади екологізації економіки та господарської діяльності.	2	2
	11.2. Правове регулювання екологічного маркування та декларування. Система екологічної сертифікації.	2	
12. Особливості правового регулювання екологічної підприємницької діяльності та надання послуг у сфері використання природних ресурсів.	12.1. Особливості розвитку екологічного підприємництва в системі сталого розвитку. «Зелений бізнес».	2	
	12.2. Правове регулювання надання послуг у сфері природокористування та охорони довкілля.	2	

Усього		44	8
--------	--	----	---

6. *Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання*

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Економіко-правове регулювання природокористування та охорони довкілля» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни:

– на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, розв’язання практичних завдань або задач, підготовка есе або реферату за обраною темою. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за двобальною шкалою (відповідно 0; 0,5; 1; 1,5; 2 бали). За результатами практичних занять в залежності від їх кількості в кожному модулі розраховується відповідна кількість балів (максимальна оцінка за роботу на одному практичному занятті – 2 бали), що включається до підсумкової оцінки знань;

– у ході проведення контрольної роботи на завершення кожного модулю у вигляді виконання тестових завдань або поєднання тестових завдань та відкритих запитань з необхідністю письмової відповіді. Максимальна оцінка за одну контрольну роботу – 4 бали.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* у вигляді індивідуальної творчої роботи (виступ на студентській або іншій науковій конференції, круглому столі з науковою доповіддю (повідомленням) у межах тематики навчальної дисципліни; узагальнення правозастосовної практики; підготовка усної наукової доповіді з проблемних питань, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 28 балів.

У випадку недостатньої кількості балів можуть застосовуватись додаткові види самостійної роботи на вибір студента: складання бібліографічних списків (переліку літератури) за заданою викладачем темою; складання переліку нормативно-правових актів за заданою темою; створення тестів (підготовка тестових питань з варіантами відповідей за темами курсу – не менше 3-х тем та не менше 10 питань по кожній темі); розробка схематичного представлення матеріалу по темах курсу (схем, таблиць та ін.). Кожний вид такої роботи оцінюється максимально в 4 бали.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться у формі досесійного заліку за результатами практичних занять на підставі даних поточного контролю.

Завданням підсумкового контролю є перевірка засвоєння студентом теоретичного і практичного матеріалу з навчальної дисципліни, розуміння програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв’язків між окремими розділами, здатності творчо використовувати накопичені знання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблематики з навчальної

дисципліни.

Оцінювання рівня знань студентів здійснюється за результатами поточного контролю в діапазоні від 0 до 100 балів за навчальний курс. Залік виставляється, якщо студент набрав від 60 до 100 балів. 60 балів – це мінімально необхідна для отримання заліку кількість балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Вид активності або контролю	Зміст активності	Кількість видів	Кількість балів за вид	Всього балів max
Робота на практичному занятті	Вирішення практичних завдань по темі курсу, розкриття теоретичних питань, активна участь в їх обговоренні.	22	0 - 2	44
Контрольна робота	Письмове виконання роботи, що може складатися або тільки з тестових завдань, або з тестових завдань разом із розгорнутою відповіддю на теоретичні питання в рамках програми курсу, або з письмового вирішення практичного завдання.	3	0 - 4	12
Індивідуальна робота	Виконання одного або декількох видів індивідуальних творчих або науково-дослідницьких завдань.	види роботи наведені в окремій таблиці	шкала оцінювання за кожний вид роботи вказана в окремій таблиці	28
Самостійна робота	Самостійне виконання завдань під методичним керівництвом викладача: - складання бібліографічних списків (переліку літератури) за заданою викладачем темою; - складання переліку нормативно-правових актів за заданою темою; - створення тестів (підготовка тестових питань з варіантами відповідей за темами курсу – не менше 3-х тем та не менше 10 питань по кожній темі); - розробка схематичного представлення матеріалу по темах курсу (схем, таблиць та ін.).	4	4	16
				100

Шкала оцінювання знань і умінь студента при виконанні індивідуальної роботи

При оцінюванні результатів виконання індивідуальних завдань використовується диференційований підхід, в основу якого покладено виділення різних форм індивідуальної роботи студентів. Індивідуальна робота студента здійснюється шляхом виконання одного або декількох видів індивідуальних творчих або науково-дослідницьких завдань, які обираються студентом з урахуванням його творчих можливостей, навчальних здобутків та наукових інтересів за погодженням з лектором або викладачем, який веде практичні заняття.

Кількість балів	Форми індивідуальної роботи студентів
0-28 балів	<ul style="list-style-type: none"> - Виступ на студентській або іншій науковій конференції, круглому столі з науковою доповіддю (повідомленням) в межах тематики навчальної дисципліни; - підготовка студентської наукової роботи в межах тематики програми з навчальної дисципліни для участі її у всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт; - публікація 2-х тез наукових доповідей з тематики навчальної дисципліни у матеріалах наукових конференцій; - публікація 1 статті в науковому виданні в межах тематики програми навчальної дисципліни; - тематичне узагальнення правозастосовної практики у сфері, що досліджується в ході вивчення навчальної дисципліни.
0-20 балів	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка і написання реферату за однією з рекомендованих кафедрою тем в рамках навчальної дисципліни; - підготовка презентації за заданою викладачем темою курсу, представлення її за допомогою технічних засобів; - складання задач по темам курсу на основі практичних ситуацій (не менше 3-х задач).
0-12 балів	<ul style="list-style-type: none"> - Підготовка невеликої (не більше 5-10 - ти хв.) наукової доповіді в межах тематики програми навчальної дисципліни, її презентація на практичному занятті в рамках вивчення поточної теми; - пошук та підготовка довідкової інформації за визначеною викладачем темою навчального курсу.
0-4 бали	<ul style="list-style-type: none"> - Анотування наукової періодичної літератури (наукових статей, тез тощо); - відвідування наукових, науково-практичних конференцій, круглих столів та інших заходів, пов'язаних з навчальною дисципліною, складання звіту про них.

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Нормативно-правові акти.

Конституція України від 28 червня 1996 р., № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р., № 2768-III. *Відом. Верхов. Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27.

Водний кодекс України від 06.06.1995 р., № 213/95-ВР. *Відом. Верхов.*

Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.

Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. (в ред. від 08.02.2006 р. № 3404). *Відом. Верхов. Ради України*. 2006. № 21. Ст. 170.

Кодекс України про надра від 27.07.1994 р., № 132/94-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р., № 1264 . *Відом. Верхов. Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про рослинний світ: Закон України від 09.04.1999 р. № 591-XIV. *Відом. Верхов. Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 198.

Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 р. № 2894-III. *Офіц. вісн. України*. 2002. № 2. Ст. 47.

Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 р. № 1478-III. *Відом. Верхов. Ради України*. 2000. № 18. Ст. 132.

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011 р. № 3677-VI. *Відом. Верхов. Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.

Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.

Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № №18 -22. Ст. 144.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02. 2019 р. № 2697-VIII. *Офіційний вісник України*. 2019. №28. Ст. 980.

Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.

Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572. 65

Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 р. № 1862. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 500.

Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85, в редакції 04.10.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 7. Ст. 50.

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646.

Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 14. Ст.96.

Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10.07.2018 р. № 2496. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 36. Ст. 275.

Про Національний план дій з відновленої енергетики на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 902-р . *Офіційний вісник України*. 2014. № 81. Ст. 48.

Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека,

енергоефективність, конкурентоспроможність»: затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605-р / Міністерство енергетики та вугільної промисловості України URL: http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=245234085 / Дата звернення 30.04.2020 р.)

7.2. Література

Основна література

Екологічне право: підруч. / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, А. К. Соколова та ін.; за ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 552 с.

Природоресурсове право України: навч. посіб. / за ред. І. І. Каракаша та Т.Є. Харитонові. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 566 с.

Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: моногр. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.

Комарницький В. М. Право спеціального природокористування: моногр. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 424 с.

Черкашина М. К. Юридичні гарантії права природокористування: моногр. / за ред. Гетьмана А. П. Харків: ФІНН, 2010. 176 с.

Зуєв В. А. Організаційно-правові аспекти природокористування та охорони навколишнього природного середовища: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.06 / В. А. Зуєв. Харків, 2003. 20 с.

Краснова М. В. Договори в екологічному

Додаткова література

Драган І. В. Формування еколого-економічного механізму регулювання сфери природокористування в Україні. *Вісник Академії митної служби України*. 2011 р. № 1(4). С. 31-37.

Попович А. І. Правове регулювання екологічних податків в умовах європейської інтеграції України: автореферат дис. ... канд. юрид. наук. Київ. 2012. 20 с.

Шаврина Е. В. Правовое обеспечение учета публичных экологических интересов при инвестиционном проектировании. *Экологическое право*. 2011. N 2. С. 24-28.

Костюк У. З. Фінансування природоохоронної діяльності в Україні: сучасний стан та шляхи покращення. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1(56). С. 181-186.

Костюк У. З. Вдосконалення механізму розвитку ринку екологічних послуг: автореф. дис. ... канд. економ. наук. 08.00.06. Київ, 2010. 20 с.

Андреева Н., Харічков С. «Зелені інвестиції» як каталізатор переходу до нового курсу розвитку економіки: міжнародні орієнтири і перспективи впровадження. *Економіст*. 2010. № 12. С. 16.

Веклич О.О. Сучасні тенденції фінансового забезпечення природоохоронної діяльності. *Фінанси України*. 2009. № 11. С.30.

Карпишин Н.І. Проблеми фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища в Україні. *Світ фінансів*. 2018. № 2(55). С. 35.

Недава О. Фінансування природоохоронних заходів в Україні: проблеми та пропозиції до законодавчого врегулювання. *Екологічний вісник*. 2018. № 3 (109). С. 2-5.

Комарницький В. М. Питання акумуляції коштів та їх використання для фінансування спеціального природокористування (правовий аспект). *Вісник Луганського державного ун-ту внутрішніх справ імені Е.О. Федоренка*. 2010. Вип. 2. С. 173-179.

Лук'янихін В.О. Екологічний менеджмент у системі управління збалансованим розвитком: моногр. Суми: ВТД «Університетська книга». 2002. 314 с.

Екологічний менеджмент: навч. посіб. / за ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюк. Київ: Знання. 2006. 366 с.

Ілляшенко С. М., Прокопенко О. В. Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління: моногр. / за ред. С. М. Ілляшенка. Суми: ВТД «Університетська книга». 2002. 250 с.

Строкаль В. П. Екологічна паспортизація об'єктів господарювання за типами природокористування: теоретичне обґрунтування. *Вісник ХНАУ*. 2013. № 2. С. 247 – 256.

7.3. Інтернет-ресурси.

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/> (дата звернення: 30.04.2020).

Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2020).

Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 01.05.2020).

Офіційний портал Міністерства енергетики та захисту довкілля. Екологічні паспорти регіонів: URL: <https://menr.gov.ua/news/33529.html> (дата звернення 01.05.2020).

Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення: 01.05.2020).

Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення 01.05.2020)/

7.4. СЕНМК.

Стандартизований навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Екологічне право України» (бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого). URL: <http://library.nulau.edu.ua/>.